

การสืบสวนอาชญากรรมแบบตะวันตกในสยามสมัยรัชกาลที่ 5-6*
Western Criminal Investigation
in Siam in the Era of King Rama V and VI

โดม ไกรปกรณ์¹
Dome Kraipakorn

บทคัดย่อ

การสืบสวนคดีอาชญากรรมและการกระทำผิดกฎหมายด้วยวิธีการที่มีความแน่นอน ยุติธรรม มีอารยธรรม ตามหลักวิทยาศาสตร์และเคารพสิทธิของผู้ต้องสงสัยเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นในโลกตะวันตกช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 และได้พัฒนาต่อมาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 พร้อมกับการเกิดขึ้นของตำรวจมืออาชีพ แล้วได้ขยายมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อชาติตะวันตกยึดครองดินแดนแถบนี้เป็นอาณานิคม

ในกรณีของสยามพบว่าการสืบสวนคดีอาชญากรรมแบบตะวันตกปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อมีการตั้งกองตำรวจสมัยใหม่ขึ้นและมีการนำเอาวิธีการสืบสวนคดีแบบตะวันตกมาใช้สืบเนื่องมาถึงสมัยรัชกาลที่ 6 โดยประเด็นที่บทความนี้นำเสนอคือการเกิดขึ้นของการสืบสวนคดีแบบใหม่และบริบทที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การสืบคดีแบบตะวันตก ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัชกาลที่ 5-6

* เนื้อหาของบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “อาชญาวิทยาในสังคมสยามสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว-พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: ประวัติศาสตร์การเมืองวัฒนธรรม” ซึ่งผู้เขียนได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณรายได้คณะสังคมศาสตร์ 2558

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ
Lecturer, Department of History, Faculty of Social Sciences,
Srinakharinwirot University, Bangkok
Corresponding e-mail: domek.ra@hotmail.com

Abstract

The investigating-methods in cases of a crime or any wrongdoing, which could be considered as accurate, fair, civilized, scientific as well as respectful to the right of the suspects, took place in the European world in the middle of the 18th century. The methods had been continuously developed, so that professional police began to exist in the 19th century and was brought, alongside with the colonization of most part of Southeast-Asia, to this region.

Siam firstly adopted western investigating-methods in the time of King Rama V., when a department of modern police was formed. The western investigating-methods were in used until the time of King Rama VI. It is thereby interesting to find out , the origin of new methods and its context.

Keywords: Western investigation-methods, Thai history in the era of King Rama V and VI

ความนำ

รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวหรือรัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรี ถือกันว่าเป็นยุคสมัยของการปฏิรูปประเทศสยามให้ทันสมัยแบบตะวันตกและด้วยพระปรีชาขององค์พระเจ้าอยู่หัวทำให้สยามรอดพ้นจากการคุกคามของชาติมหาอำนาจตะวันตก (ปิยนาก บุนนาค, 2556: 109-142; ปิยนาก บุนนาค, 2550: 59-99) และรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวหรือรัชกาลที่ 6 เป็นยุคสมัยของการสานต่อการปฏิรูปประเทศที่รัชกาลที่ 5 ทรงวางรากฐานไว้ (วัยอาจ, 2556: 392-415; ปิยนาก บุนนาค, 2550: 100-112) บทความนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการจัดการคดีอาชญากรรมในรัชสมัยของพระมหากษัตริย์ทั้ง 2 พระองค์ เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความรู้หรือวิธีการจัดการคดีอาชญากรรมแบบตะวันตกกับบริบททางสังคมและการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าวอันเป็นช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศสยามให้ทันสมัย โดยที่บทความนี้จะจำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะส่วนของวิธีการสืบสวนคดีอาชญากรรมเนื่องจากกระบวนการจัดการอาชญากรรมแบบตะวันตกประกอบด้วยวิธีการและขั้นตอนที่ละเอียดซับซ้อนตั้งแต่การพิสูจน์หลักฐานที่เกี่ยวกับคดี การติดตามผู้ต้องสงสัย (ไทพีศรีนิวัติ ภัคติกุล, 2534) รวมถึงการป้องกันอาชญากรรมและการลงโทษผู้กระทำความผิด (อัจฉริยา ชูตินันท์. 2555: 117-243) จึงไม่สามารถอธิบายทั้งหมดได้ด้วยเนื้อที่จำกัด

การสืบสวนคดีอาชญากรรมในสังคมตะวันตกช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 - ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20

ก่อนอื่นคงต้องกล่าวก่อนว่าในสังคมตะวันตกตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีผู้นิยามความหมายของ “อาชญากรรม” ไว้หลายความหมาย เช่น เจเรมี เบนธัม นักปรัชญาการเมืองชาวอังกฤษ ได้กล่าวไว้ว่าอาชญากรรมเป็นการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา โดยมีกฎหมายห้ามไม่ให้คนกระทำเนื่องจากมีผลร้ายมากกว่าผลดี หรือเอ็ดวิน ชัทเทอร์แลนด์ ศาสตราจารย์ด้านสังคมวิทยาชาวอเมริกันได้กล่าวว่า พฤติกรรมใดเป็นอาชญากรรมหรือไม่ควรเอาความเสียหายทางสังคมเป็นเกณฑ์ในการตัดสินแทนที่จะใช้เกณฑ์กฎหมาย (อัจฉรียา ชูตินันท์, 2555: 25) ในแง่มุมทางประวัติศาสตร์ของชาวตะวันตกพบว่าเดิมไม่มีการกำหนดความหมายของ “อาชญากรรม” เนื่องจากถือว่าการที่มนุษย์กระทำผิดต่อกันเป็นเรื่องส่วนตัว ผู้ที่ถูกทำร้ายหรือล่วงละเมิดจะต้องเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำหรือครอบครัวของผู้กระทำ ต่อมาภายหลังเมื่อสังคมมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นและมีประชากรเพิ่มมากขึ้น แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมของคนในสังคมจึงเปลี่ยนแปลงไป มีการนิยามความหมายของ “อาชญากรรม” ขึ้นโดยในช่วงแรกนั้นได้นิยามว่าอาชญากรรมหมายถึงการกระทำที่ต่อต้านพระมหากษัตริย์ (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2551: 77) อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า นครรัฐบางแห่งในยุโรปสมัยโบราณไม่ได้ปกครองด้วยระบบกษัตริย์ เช่น นครรัฐเอเธนส์ในกรีซ ซึ่งในสมัยต้นๆ ใช้การปกครองระบบกษัตริย์ ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นการปกครองโดยอภิสิทธิ์ชนแล้ววิวัฒนาการต่อมาเป็นรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ให้สิทธิทางการเมืองแก่ชายชาวเอเธนส์ ดังนั้น “อาชญากรรม” ที่เกิดขึ้นในนครรัฐเอเธนส์จึงไม่ได้หมายถึงการกระทำที่ต่อต้านกษัตริย์ แต่อาจหมายถึงการกระทำความผิดต่อเทพเจ้าและการชักนำให้เยาวชนเปลี่ยนความเชื่อความศรัทธาจากพระเจ้า ดังเห็นได้จากกรณีของ โสเครตีส (พีน ดอกบัว, 2555: 117-125; พิศาล มุกดาร์ศมี, 2551: 42-45)

สำหรับการใช้คำว่า “อาชญากรรม” ในความหมายถึงการกระทำที่ต่อต้านกษัตริย์ คงจะปรากฏในสังคมโรมัน ที่มีการปกครองระบบกษัตริย์มาตั้งแต่ยุคแรกเริ่ม มาในช่วงเมื่อมีการยกเลิกระบบกษัตริย์หันมาใช้การปกครองแบบสาธารณรัฐอยู่ช่วงหนึ่งจนกระทั่ง ออกุสตุส ซีซาร์ ได้ตั้งตัวเป็นจักรพรรดิ โรมจึงกลับมาปกครองด้วยระบบกษัตริย์และมีการจัดทำประมวลกฎหมายอยู่เป็นระยะๆ โดยหลักการสำคัญของกฎหมายโรมันคือให้ความสำคัญเรื่องสิทธิของบุคคล ทุกคนจะได้รับความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ไม่มีการทรมานผู้ต้องหาให้รับสารภาพตลอดจนถือว่าผู้ต้องหาคือผู้บริสุทธิ์ตราบดีที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเขาหรือเธอเป็นผู้กระทำ ความผิด (คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540: 167-171) หลังจากอาณาจักร

โรมันล่มสลาย ยุโรปเข้าสู่ยุคกลางซึ่งคริสต์ศาสนามีอิทธิพลอย่างมากต่อผู้คนโดยยุคสมัยนี้ดำรงอยู่ราว 1,000 ปีเศษคือตั้งแต่ ค.ศ. 476-1492 (ดู อนันต์ชัย เลหาพะพันธุ์, 2550) อิทธิพลของคริสต์ศาสนาต่อการสืบสวนคดีปรากฏชัดในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 14 มีการจัดตั้งศาลศาสนาเพื่อลงโทษพวกนอกรีตด้วยการเผาทั้งเป็น (ฮาร์มัน, 2557: 239)

กระบวนการสืบสวนคดีโดยศาลศาสนาที่ปราศจากการสืบพยานหรือการพิสูจน์หลักฐานอย่างยุติธรรม เห็นได้จากกรณีการพิจารณาคดี “โจนออฟอาร์ก” (ดู มาโฮน, 2556: 41-43) โดยการสืบสวนคดีด้วยกระบวนการของศาลศาสนายังคงมีการใช้ในยุโรปและสหรัฐอเมริกาต่อมาจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 18 แม้ว่าโลกตะวันตกจะผ่านยุคกลางเข้าสู่ยุคปฏิรูปและยุคสมัยใหม่แล้วก็ตาม ดังพบว่าในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16-18 ยุโรปและสหรัฐอเมริกามีการล่าแม่มดและการเผาผู้ที่ถูกใส่ความด้วยหลักฐานเท็จและพยานที่ไม่มีจริงว่าเป็น “แม่มด” ตามกระบวนการของศาลศาสนา (ดู อนุสรณ์ ดิเบียนนท์, 2558) จากสภาพการณ์ที่กล่าวมาจึงมีกลุ่มนักวิชาการและผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายออกมาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในสังคม อันนำไปสู่การจัดตั้งวิชาความรู้ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมโดยศึกษาสาเหตุของอาชญากรรม รวมทั้งการสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดและการลงโทษอาชญากรตามกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเป็นธรรม (อัจฉริยา ชูตินันท์, 2555: 65-68)

ในระยะแรกนั้นสำนักคิดด้านอาชญาวิทยาที่มีอิทธิพลได้แก่ สำนักคิดอาชญาวิทยาดั้งเดิม โดยนักคิดคนสำคัญได้แก่ เบ็คคาเรีย ซึ่งยึดโยงกับทฤษฎีสัญญาประชาคมของฌ็อง ฌาค รูสโซ นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาจากเดิมที่มองว่าอาชญากรรมเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างฝ่ายผู้เสียหายกับฝ่ายผู้กระทำความผิด รัฐจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว ฝ่ายผู้เสียหายต้องจัดการกับผู้กระทำความผิดหรือครอบครัวของผู้กระทำความผิดด้วยตนเอง มาเป็นหลักคิดที่ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม รัฐจึงเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายและต้องป้องกันหรือยับยั้งการเกิดอาชญากรรม โดยวิธีการที่สำคัญคือใช้การสืบสวนคดีที่มีความแน่นอนและการลงโทษที่รวดเร็ว มีระบบความยุติธรรมทางอาญาที่กระฉ่างแจ้งและมีอารยธรรม รวมทั้งมีการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในช่วงก่อนที่กระบวนการยุติธรรมจะตัดสินว่าบุคคลผู้นั้นทำความผิดจริงหรือไม่ (อุทัย อาทิวา, 2557: 40-61) ต่อมาในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้เกิดสำนักคิดอาชญาวิทยาที่ดั้งเดิมที่นำหลักคิดของสำนักคิดอาชญาวิทยาดั้งเดิมมาต่อยอดโดยเสนอให้มีการนำเอาสาเหตุปัจจัยอันเป็นที่มาของการประกอบอาชญากรรมและเหตุอันควรปราณีต่ออาชญากรมาประกอบการพิจารณาด้วย หลังจากนั้นในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นช่วงที่วิทยาศาสตร์มีความเฟื่องฟู นักวิชาการด้านอาชญาวิทยา

ได้มีรวมกลุ่มกันของนักคิดรุ่นใหม่จัดตั้งสำนักคิดอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมหรือสำนักอาชญาวิทยาวิทยาศาสตร์ที่นำเอาหลัก “เหตุนำมาซึ่งผล” มาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าทางด้านอาชญาวิทยา มีการนำเอาหลักการวิจัยแบบวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษาหาสาเหตุของพฤติกรรมของอาชญากร เช่น การศึกษาของ ซีชาร์ ลองโบรโซ แพทย์และนักวิทยาศาสตร์ชาวอิตาลีที่ใช้การสังเกตเก็บข้อมูลทางกายภาพหรือลักษณะร่างกายของอาชญากรมาเปรียบเทียบกับบุคคลทั่วไป นำไปสู่ข้อเสนอก็คือว่าอาชญากรมีความแตกต่างทางกายภาพจากประชาชนทั่วไป ทำให้รู้สึกต้อยกว่าคนอื่นจึงก่ออาชญากรรม (อัจฉริยา ชูตินันท์, 2555: 69-73)

ข้อเสนอสำคัญของสำนักคิดอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมคือ มนุษย์ทุกคนอยู่ภายใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมซึ่งมีมูลเหตุชักจูงใจให้กระทำความผิด ดังนั้นเมื่อบุคคลกระทำความผิด สังคมควรรับผิดชอบต่ออาชญากรด้วย อาชญากรเปรียบเสมือนผู้ป่วยที่ต้องการการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ ไม่ใช่มุ่งที่จะลงโทษอาชญากร การกำหนดโทษของอาชญากรต้องให้เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล (อัจฉริยา ชูตินันท์, 2555: 72) นอกจากนี้ในทางปฏิบัติแล้วแนวคิดที่ให้รัฐทำหน้าที่ควบคุม ป้องกันคดีอาชญากรรมด้วยกระบวนการยุติธรรมที่แน่นอน รวดเร็ว เทียบธรรม ได้ปรากฏชัดเจนในยุโรปช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ดังเห็นได้จากการเกิดขึ้นของ “ตำรวจมืออาชีพ” ในอังกฤษเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติตำรวจนครหลวงใน ค.ศ. 1829 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ดูแลความสงบของเมืองตลอด 24 ชั่วโมง ภายใต้ชุดเครื่องแบบพร้อมอาวุธปืน อยู่ประจำที่สถานีตำรวจพร้อมปฏิบัติหน้าที่และยึดหลักการที่ว่าตำรวจทำงานให้ประชาชนและอยู่ภายใต้กฎหมาย ไม่ได้เป็นบริวารของรัฐบาลกลางหรือบริวารของผู้บริหารท้องถิ่นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ตลอดจนมีการตั้งกองสืบสวนสอบสวนเพื่อทำหน้าที่สืบสวนคดีต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยปรากฏการณ์ในลักษณะเดียวกันนี้ยังพบในฝรั่งเศสรวมทั้งสหรัฐอเมริกาที่อยู่นอกยุโรป (Stead, 1977: 3-6) เมื่อชาติมหาอำนาจตะวันตกเข้ามายึดครองดินแดนนอกยุโรปเป็นอาณานิคมได้มีการนำเอาระบบการจัดการอาชญากรรมเข้ามาในอาณานิคมของตนอย่างน้อยก็บางส่วนของระบบ ดังเห็นได้จากการที่อังกฤษนำเอาระบบกองตำรวจแบบอังกฤษเข้ามาใช้ในอินเดียและพม่า (ดู Lalita Hingkanonta Hanwong, 2015)

การสืบสวนคดีอาชญากรรมแบบตะวันตกในสยามสมัยรัชกาลที่ 5

กล่าวได้ว่าการกระทำความผิดในลักษณะที่เรียกว่า “อาชญากรรม” ปรากฏชัดในสังคมสยามอย่างน้อยที่สุดตั้งแต่สมัยที่อาณาจักรอยุธยาเรืองอำนาจ ดังเห็นได้จากพระไอยการอาญาหลวงในกฎหมายตราสามดวงซึ่งกล่าวถึงการกระทำความผิดต่อกษัตริย์และบพทลงโทษ

ผู้กระทำความผิด พระไอยการอาญาราชฎรซึ่งกล่าวถึงการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในหมู่ราชฎรและบทลงโทษผู้กระทำความผิด (กฎหมายตราสามดวง เล่ม 4, 2537: 1-114) ตลอดจนพระไอยการลักษณะโจรในกฎหมายตราสามดวงที่กล่าวถึงการกระทำความผิดของ “โจร” ซึ่งกระทำความผิดปล้นทรัพย์สินของผู้อื่นและการกระทำความผิดของ “ผู้ร้าย” ที่กระทำความผิดลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์และกระทำความผิดอื่นๆ (ดู กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3, 2537: 208-302; พีรศักดิ์ ชัยได้สุข, 2551: 7-11) สำหรับในสมัยรัตนโกสินทร์มีข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นว่า ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวหรือรัชกาลที่ 3 มีคดีสมาคมลับ “อั้งยี่” ของกลุ่มชาวจีนในสยามลักลอบค้าฝิ่น เมื่อทางราชการส่งกำลังไปจับกุม บางครั้งพวกอั้งยี่ถึงกับยิงเจ้าหน้าที่ของรัฐเสียชีวิต นอกจากนี้ยังมีกรณีพวกจีนอั้งยี่ที่ฉะเชิงเทราก่อเหตุฆ่าเจ้าเมืองแล้วยึดป้อมเมืองเป็นที่มั่นจนทางการต้องส่งสมเด็จพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ยกพลไปปราบและมีการสังหารพวกอั้งยี่ไปกว่า 3,000 คน เหตุการณ์จึงสงบ (พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1-4 ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ข้า บุนนาค) เล่ม 2, 2555: 1353-1358; พเยาว์ ศรีแสงทอง, 2553: 36)

มาในสมัยรัชกาลที่ 4 จากประกาศที่ทรงให้แจ้งแก่ราชฎรทราบแสดงให้เห็นถึงคตินโยบายที่กำหนดยุติการที่เกิดขึ้นในสมัยนี้ เช่น ประกาศเรื่องเถรจันแทงผู้มีชื่อแล้วหนีไป แลห้ามไม่ให้บวชกุลบุตรอายุพัน 24 ถึง 70 เป็นเถรเป็นเณร (ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 เล่ม 1 พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2528: 27-28) หรือประกาศเรื่อง ห้ามไม่ให้เอาเครื่องประดับทองเงินแต่งกายให้เด็กที่ยังไม่รู้จักหลบหลีกโจรผู้ร้าย ซึ่งประกาศฉบับนี้แสดงให้เห็นว่าบ่อยครั้งมีผู้ทำการลักเครื่องประดับที่เด็กสวมใส่และฆ่าเด็ก (ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2408-2411, 2504: 37-45)

ประเด็นที่น่าสนใจคือ การพิจารณาชำระคดีความในยุคจารีตก่อนเปลี่ยนแปลงเป็นแบบตะวันตกประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ ได้แก่ ขั้นตอนการฟ้องคดี โดยราชฎรต้องนำคดีความมาฟ้องร้องต่อศาลให้นำความขึ้นปรึกษาลูกขุน ณ ศาลหลวงว่าควรรับฟ้องหรือไม่ ขั้นตอนการพิจารณาคดี เมื่อศาลรับฟ้องคดีแล้วจะมีหมายเรียกไปยังมูลนายของจำเลยเพื่อให้ส่งตัวจำเลยมาพิจารณาคดี ขั้นตอนการลงโทษ หากศาลพิจารณาคดีแล้วพบว่าจำเลยมีความผิดจริงตามคำฟ้อง สำหรับการสืบสวนคดีจะอยู่ในขั้นตอนการฟ้องคดีโดยตุลาการที่รับคำฟ้องจากศาล จะทำหน้าที่สืบพยานและหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดี นอกจากนี้ในขั้นตอนการพิจารณาคดี ศาลจะเรียกฝ่ายโจทก์ และฝ่ายจำเลยมาสืบสวนหาความ อาจมีการเรียกสืบพยานบุคคลของทั้ง 2 ฝ่าย หากโจทก์ไม่สามารถหาพยานบุคคลที่รู้เห็นในเรื่องที่ตนมาฟ้องศาลได้ กฎหมายกำหนดให้คู่ความสามารถขอพิสูจน์ความจริงด้วยวิธีการต่างๆ ตามที่ปรากฏในลักษณะพิสูจน์ดำเนินลุล่วงในกฎหมายตราสามดวง (พิชัย ลิมปวีรพรธณ, 2546: 106-113)

เป็นที่น่าสังเกตว่าในสมัยรัชกาลที่ 4 แม้ว่ากระบวนการพิจารณาคดีจะสืบทอดแบบแผนของราชสำนักสมัยอยุธยา แต่พระองค์ทรงให้ตั้ง “กองตระเวน” เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในพระนครและเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของชาวอังกฤษในกรุงเทพฯ และมีการบรรจุชาวตะวันตกเป็นครูฝึกโปลิศตามแบบตะวันตก (พระมหากษัตริย์กับประวัติศาสตร์ตำรวจสยาม, 2519: 29-31) โดยกองโปลิศหรือกองตระเวนที่ทรงโปรดฯ ให้ตั้งขึ้นใหม่นี้ได้ปฏิบัติหน้าที่จับกุมผู้ก่อคดีอาชญากรรมในกรุงเทพฯ หลายคดี (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2548: 20-25) ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงโปรดฯ ให้มีการปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดินแบบตะวันตกโดยตั้งกระทรวงต่างๆ ขึ้น 12 กระทรวง หนึ่งในนั้นคือกระทรวงนครบาล ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับโปลิศและการบัญชาคน โดยมีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ เป็นเสนาบดี (แหล่งเดิม: 24) ทั้งนี้พบว่าก่อนที่จะทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกระทรวงนครบาล รัชกาลที่ 5 ทรงเสริมความเข้มแข็งของกองโปลิศที่ทรงให้ตั้งขึ้นโดยใน พ.ศ. 2412 พระองค์ทรงจ้างนายตำรวจต่างประเทศและกองตำรวจซึ่งได้ฝึกฝนมาจากสิงคโปร์เข้ามาประจำการในกรุงเทพฯ ต่อมาในปี 2430 รัชกาลที่ 5 ทรงโปรดฯ ให้ตั้งกองตำรวจภูธรขึ้นเพื่อรักษาความสงบตามมณฑลต่างๆ ภายนอกมณฑลกรุงเทพฯ โดยร้อยเอกยี เซา นายทหารชาวเบลเยียมได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกองตำรวจอุทอง (พระมหากษัตริย์กับประวัติศาสตร์ตำรวจสยาม, 2519: 48) และได้เชิญนายร้อยตำรวจชาวเดนมาร์ก 10 คนเข้ามารับราชการในสยาม (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2548: 33-38)

เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างองค์กรของกองโปลิศที่ตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 พบว่าการแบ่งหน้าที่ราชการออกเป็น 2 กองได้แก่ กองไต่สวนโทษหลวง ซึ่งทำหน้าที่พิจารณาไต่สวนสืบจับโจรผู้ร้าย และกองรักษา ซึ่งทำหน้าที่ลาดตระเวนรักษาความสงบของเมืองไม่ให้มีผู้กระทำความผิดกฎหมาย (การจัดกิจการตำรวจกรมกองตระเวนในรัชกาลที่ 5, 2509: 7) จึงกล่าวได้ว่าการสืบสวนคดีอาชญากรรมในสมัยนี้เป็นไปตามรูปแบบของตะวันตก ดังเห็นได้จากการจัดโครงสร้างหน้าที่ของพนักงานตำรวจกองไต่สวนโทษหลวงว่ามีตำแหน่ง นายตรวจทำหน้าที่ “กำกับ กำหนัด ชั้นสูตรเหตุการณ์ต่างๆ (แหล่งเดิม: 15)

ตัวอย่างของการสืบสวนคดีแบบตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 5 เห็นได้จากการสืบสวนคดีปล้นพระสงฆ์ที่เกิดขึ้นเมื่อพ.ศ. 2440 ผู้ร้ายกลุ่มหนึ่งได้ปล้นกุฏิพระสงฆ์หลังหนึ่งในวัดจอมสุดา ตำบลสามเสน แขวงกรุงเทพฯ โดยคนร้ายรายหนึ่งได้ยิงปืนเข้าไปในกุฏิโดนนายปานศิษย์วัดเสียชีวิต แล้วขึ้นไปขอให้พระบอที่เก็บเงิน เมื่อพระบอกว่าไม่มีเงินทองเก็บไว้ก็ถูกคนร้ายทำร้ายร่างกายเป็นแผลฟกช้ำหลายแห่งก่อนที่คนร้ายจะหนีไปเนื่องจากไม่ได้ทรัพย์สินอะไร ส่วนพระเนียมซึ่งจำวัดอยู่บนกุฏิดังกล่าวและถูกทำร้ายร่างกายได้ไปแจ้งความที่อำเภอกกลาง หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ได้มาชั้นสูตรพลิกศพลักษิณวัดที่เสียชีวิตแล้วเร่งออกสืบจับตัวผู้ร้าย (ชาติ เอี่ยมกระสินธุ์, 2558: 133-135)

เมื่อมีการผลิตแผ่นดินสุ่มัยรัชกาลที่ 6 การสืบสวนคดีอาชญากรรมแบบตะวันตกคงจะได้รับการสานต่อ ดังพิจารณาได้จากที่ กัญฉฐิกา ศรีอุดม (2556: 152-158) ได้ชี้ว่ารัชกาลที่ 6 ทรงพัฒนาระบบราชการที่พระราชบิดาทรงวางแบบแผนไว้ให้เหมาะสมแก่ยุคสมัย เน้นการสร้างและพัฒนาระบบการบริหารราชการที่ให้ความสำคัญของระบบมากกว่าตัวบุคคลผู้รับผิดชอบกระทรวงต่างๆ โดยในส่วนของจัดการปกครอง ทรงโปรดให้กระทรวงมหาดไทยจัดการปกครองหัวเมืองและกระทรวงนครบาลจัดการปกครองในกรุงเทพฯ พร้อมทั้งให้รวมกรมตำรวจภูธรและเรือนจำหัวเมืองของกระทรวงมหาดไทยมาขึ้นกับกระทรวงนครบาลเพียงกระทรวงเดียว

ตัวอย่างของการสืบสวนคดีอาชญากรรมแบบตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 6 เห็นได้จากคดีนางทองเลื่อนฆ่าหนูเล็ก น้องสาวซึ่งยังเป็นเด็กของสามีตน เนื่องจากต้องการให้สมบัติของสามีเป็นของตนและลูก ไม่ต้องการแบ่งสมบัติให้ใคร โดยนางทองเลื่อนอาศัยจังหวะที่สามีออกไปธุระ ใช้ไม้เต็กรับใช้พาลูกของตนไปฝากยาย จากนั้นนางจึงลวงหนูเล็กไปฆ่าหักคอแล้วเอาศพไปยัดใส่ตุ่มน้ำเพื่ออำพรางคดีว่าหนูเล็กจมน้ำตาย เมื่อเต็กรับใช้กลับมาพบหนูเล็กจมน้ำน้ำจึงตกใจร้องโวยวาย ชาวบ้านได้ยินเสียงจึงพากันมาดูและช่วยเอาตัวหนูเล็กขึ้นจากตุ่ม หลังจากนั้นตำรวจก็มาโดยนายตำรวจสังเกตศพหนูเล็กเห็นว่าคอหักและมีรอยเขียวคล้ำจึงเชื่อว่าหนูเล็กตายเพราะถูกทารุณกรรม ไม่ใช่หน้าค่วจมน้ำเอง และให้เอาศพไปให้โรงพยาบาลชันสูตรศพ ได้ผลว่าหนูเล็กถูกทำร้ายจริง ขณะที่ตำรวจได้ซักถามคนในบ้านจนพบว่านางทองเลื่อนแสดงท่าทีพิรุณจึงจับกุมตัวไว้ เมื่อเรื่องเข้าสู่กระบวนการตัดสินคดีได้มีการนำแพทย์ผู้ชันสูตรศพมาเป็นพยานให้การในศาลว่าผลการชันสูตรแสดงให้เห็นว่าหนูเล็กไม่ได้จมน้ำตายเพราะในกระเพาะอาหารไม่มีน้ำ ส่วนแก้มและคอของหนูเล็กมีรอยขีดแสดงว่าถูกทารุณกรรม (เอนก นาวิกมูล, 2546: 38-40)

การแปรรูป “รัฐ” เป็น “รัฐบาล”: ที่มาของการสืบคดีอาชญากรรมแบบตะวันตก ในสังคมสยามสมัยรัชกาลที่ 5-6

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (2548: 367-375) ได้อธิบายถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมสยามในสมัยรัชกาลที่ 4 ไว้อย่างน่าสนใจว่าในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้เกิดการแปรรูป “รัฐ” ที่ไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่ “ควบคุม” และ “บริการ” ให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ที่ดีในโลกสมัยปัจจุบันที่พวกเขามีชีวิตอยู่มาเป็น “รัฐบาล” ที่ทำหน้าที่ให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ที่ดีในโลกสมัยปัจจุบันที่พวกเขามีชีวิตอยู่ เช่น การควบคุมให้ “ความสงบปรก” หรือ “ความหยาบคาย”

หายไป และ “ความสะอาด” หรือ “ความสุภาพ” เข้ามาแทนที่ การส่งเสริมการซื้อขายและการสร้างความเชื่อมั่นในระบบเงินตรา โดยการแปรรูป “รัฐ” เป็น “รัฐบาล” ที่รัชกาลที่ 4 ทรงริเริ่มจะปรากฏชัดเจนและมีการสร้างกลไกอำนาจรัฐให้ทำหน้าที่ “รัฐบาล” ตามพันธกิจได้อย่างเป็นระบบในสมัยรัชกาลที่ 5 ผู้เขียนขอขยายความต่อจากคำอธิบายของอรุณจักร์ สัตยานุรักษ์ ว่าการสืบสวนคดีอาชญากรรมแบบตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 5-6 เป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตามพระราชดำริในการควบคุมและบริการให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความปลอดภัย ดังเห็นได้จากพระราชหัตถเลขาและเอกสารจดหมายเหตุในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งทรงระบุว่าข้าราชการต้องดูแลให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ที่ดี คอยระงับความเดือดร้อนของราษฎร ไม่ใช่ใช้อำนาจกดขี่ราษฎร (สายชล สัตยานุรักษ์, 2557: 50-53) นำมาสู่การจัดตั้งกองโปลิศหรือกองตระเวนดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว เป็นที่น่าสังเกตว่าชนชั้นนำสมัยรัชกาลที่ 5 รับเอาแนวความคิดเรื่อง “ความศิวิไลซ์” แบบตะวันตกและนำมาใช้ในการจำแนกประเภทจัดลำดับความศิวิไลซ์ของคนในสยาม ดังเห็นได้จากงานเขียนเกี่ยวกับคนชาติต่างๆ ในดินแดนสยามซึ่งมีการจำแนกคนตามแบบตะวันตกคือ คนในพื้นที่เมืองมีความรู้แบบตะวันตก มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย จัดเป็นพวกที่ “ศิวิไลซ์” ส่วนคนในพื้นที่ชนบทเป็นพวก “บ้านนอก” ที่ยังพอส่งสอนให้การศึกษาเพื่อให้ความ “ศิวิไลซ์” ได้ ขณะที่คนในพื้นที่ป่าเป็นพวก “ป่าเถื่อนล่าหัง” ไม่สามารถทำให้เป็นคนที่ศิวิไลซ์ได้ (ดู Thongchai Winichakul, 2000: 38-62)

ในแง่มุมทางการเมืองการปกครองพบว่าชนชั้นนำสยามสมัยรัชกาลที่ 5 ได้แสดงออกถึงภาวะความศิวิไลซ์ของตนผ่านสื่อทางการเมืองและวัฒนธรรม เช่น การใช้ตราแผ่นดินหรือตราราชการแบบสมัยใหม่หรือแบบตะวันตก (เรวัตร์ หินอ่อน, 2557: 58-96) ฉะนั้นจึงเป็นไปได้ที่การเปลี่ยนแปลงวิธีการสืบสวนคดีแบบตะวันตกจะถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งในการแสดงออกถึงภาวะความศิวิไลซ์ของชนชั้นนำสยามในฐานะผู้ปกครองและผู้นำพาความเป็นสมัยใหม่มาสู่ประเทศให้ราษฎรสยามรับรู้ รวมทั้งให้ชาวตะวันตกได้เห็นถึงการจัดการคดีอาชญากรรมแบบใหม่ของสยาม โดยอย่างหลังนี้ผู้เขียนตีความจากพระราชหัตถเลขาเรื่องคดีลูกจ้างมิสเตอร์กอตตา ไซมิด ทำร้ายนายจ้าง ที่ทรงมีพระราชหัตถเลขาถึงกรมหมื่นภูเรศธำรงศักดิ์ ให้พิจารณาคดีนี้อย่างระมัดระวังและกรมหมื่นภูเรศธำรงศักดิ์ได้กราบบังคมทูลให้รัชกาลที่ 5 ทรงทราบเรื่องคดีนี้ระบุว่า คดีนี้ใช้วิธีการสืบสวนคดีแบบตะวันตกคือ “ให้ขุนนครเขตรเกษมศรีไปชันสูตรบาดแผลและรับถ้อยคำของมิสเตอร์กอตตา” (พระมหากษัตริย์กับประวัติศาสตร์ตำรวจสยาม, 2519: 79-80)

การแสดงออกถึงความศิวิไลซ์ของชนชั้นนำผ่านระบบการเมืองการปกครองยังคงปรากฏต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคดีอาชญากรรมแบบ

ตะวันตกนอกจากกรณีคดีนางทองเลื่อนฆ่าหนูเล็กซึ่งได้กล่าวถึงข้างต้นแล้ว ยังเห็นได้จากกรณีคดีบุญเพ็งหีบเหล็กซึ่งเป็นคดีที่โด่งดังมากในช่วงกลางสมัยรัชกาลที่ 6 การสืบสวนคดีนี้หลังจากพบศพของนางปริกและมีการแจ้งข่าวการพบศพของนางปริกตัวความในหน้าหนังสือพิมพ์เพื่อให้ญาติของผู้เสียชีวิตมาชี้ตัวระบุว่าผู้ตายคือใครและสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตาย จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงจับกุมตัวนายบุญเพ็งซึ่งญาติของนางปริกผู้ตายชี้ว่าเป็นฆาตกรมาไต่สวนพร้อมของกลางคือหีบเหล็กที่นายบุญเพ็งใช้ใส่ศพนางปริกถ่วงน้ำ จนนายบุญเพ็งจำนนต่อหลักฐานและข้อเท็จจริงจึงสารภาพความผิดที่ได้ทำ (เอนก นาวิกมูล, 2538: 99-104, 111-120)

สรุป

ท้ายที่สุดนี้ผู้เขียนขอสรุปอย่างสั้นๆ ว่า บทความนี้พยายามชี้ให้เห็นถึงการเกิดขึ้นของการสืบสวนคดีแบบตะวันตกในสังคมสยามสมัยรัชกาลที่ 5-6 โดยชี้ว่าสยามรับเอาความรู้และวิธีการจัดการคดีอาชญากรรมแบบตะวันตกซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สมัยใหม่ของโลกตะวันตกเนื่องจากชนชั้นนำสยามนับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของรัฐ ขณะเดียวกันชนชั้นนำสยามในสมัยรัชกาลที่ 5-6 มีความพยายามที่จะแสดงตัวตนในฐานะ “ผู้ที่ศิวิไลซ์” และนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคม การจัดทำมีการสืบสวนคดีอาชญากรรมแบบตะวันตกจึงมีส่วนในการแสดงให้เห็นถึงความ “ศิวิไลซ์” ของชนชั้นนำและประเทศสยาม

เอกสารอ้างอิง

- กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3. (2537). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- กฎหมายตราสามดวง เล่ม 4. (2537). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- กัณฐิกา ศรีอุดม. (2556). “พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: พระผู้ทรงสร้าง “จิตวิญญาณ” แห่งสยามรัฐ.” ใน ปิยนาด บุนนาค และคณะ. 9 แผ่นดินของการปฏิรูประบอบราชการ, หน้า143-168. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- การจัดกิจกรรมสำรวจกรมกองตระเวนในรัชกาลที่ 5. (2509). พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพลตำรวจตรี วิสุทธิ์ วิสุตรศักดิ์ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม วันที่ 15 พฤศจิกายน.
- คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2540). **อารยธรรมสมัยโบราณ-สมัยกลาง.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2551). **สังคมวิทยาอาชญากรรม.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาลี เอี่ยมกระสินธุ์. (2558). **ผู้ร้ายเมืองหลวง.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอี่ยมกระสินธุ์.
- ไทพีศรีนิวัติ ภักดีกุล. (2534). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการสืบสวนสอบสวน และการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์.** เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิยะดา เหล่าสุนทร. (2548). ปาปา: **มองตามรุ่นแรกของสยามประเทศกับเสี้ยวหนึ่งของประวัติศาสตร์ของกรมตำรวจ.** ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2408-2411.** (2504). กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 เล่ม 1 พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.** (2528). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- ปิยนาด บุนนาค. (2550). **ประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่ (ตั้งแต่การทำสนธิสัญญาเบาริงถึง “เหตุการณ์ 14 ตุลาคม” พ.ศ. 2516).** กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยนาด บุนนาค. (2556). **พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: พระผู้ทรงวางรากฐานระบบราชการไทยและการปฏิรูปประเทศแบบ “พลิกแผ่นดิน”.** ใน ปิยนาด บุนนาค และคณะ. **9 แผ่นดินของการปฏิรูประบบราชการ,** หน้า 107-142. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหากษัตริย์กับประวัติศาสตร์ตำรวจสยาม.** (2519). กรุงเทพฯ: วัชรินทร์การพิมพ์.
- พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1-4 ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ข้า บุนนาค) เล่ม 2.** (2555). นนทบุรี: ศรีปัญญา.
- เพียวร์ ศรีแสงทอง. (2553). **อั้งยี่สยามฉบับอาชญาวิทยา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิชัย ลิมปวีรพรหม. (2546). **วิวัฒนาการของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิศาล มุกดาร์ศมี. (2551). **บทสำรวจปรัชญาการเมืองคลาสสิก.** กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- พีรศักดิ์ ชัยได้สุข. (2551). **ชาติเสือไว้ลาย.** กรุงเทพฯ: มติชน.

- พิน ดอกบัว. (2555). **ปวงปรัชญากรีก**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- มาโฮน, เอลิซาเบธ เคอร์รี่. (2556). **นางฉาวในประวัติศาสตร์**. โทมัส ศุขปรีชา (แปล).
กรุงเทพฯ: มติชน.
- เรวัตร หินอ่อน. (2557). **การใช้ตราราชการไทย พ.ศ. 2394 ถึงพ.ศ. 2482**.
ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัยอาจ, เดวิด เค. (2556). **ประวัติศาสตร์ไทยฉบับสังเขป**. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ (แปล).
กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- สายชล สัตยานุรักษ์. (2557). **10 ปัญญาชนสยาม เล่ม 1 ปัญญาชนแห่งรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์**.
กรุงเทพฯ: โอเพ่น โซไซตี้.
- อนันต์ชัย เลหาพะพันธุ์. (2550). **เรื่องน่ารู้ในยุโรปสมัยกลาง**. กรุงเทพฯ: ศักิโสภาคการพิมพ์.
- อนุสรณ์ ติทยานนท์. (2558). **ล่าแม่มด**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2548). ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 กับความเปลี่ยนแปลงของ
สังคมสยาม. ใน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และกัญฐิกา ศรีอุดม (บรรณาธิการ).
พระเจ้ากรุงสยามกับเซอร์จอห์น เบาว์ริง, หน้า 367-375. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการ
ตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. (2555). **อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- อุทัย อาทิวา. (2557). **ทฤษฎีอาชญาวิทยากับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา**.
กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรินติ้ง.
- เอนก นาวิกมูล. (2538). **ดาวร้ายในอดีต**. กรุงเทพฯ: แสงแดด.
- เอนก นาวิกมูล. (2546). **ฆาตกรยุคคุณปู่**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ฮาร์มัน, คริส. (2557). **ประวัติศาสตร์โลกฉบับประชาชน: จากยุคหินถึงสหัสวรรษใหม่**.
อรวรรณ คูหเจริญ นาวายุทธ (แปล). กรุงเทพฯ: คบไฟ
- Lalita Hingkanonta Hanwong. (2015). **Policing in Colonial Burma**. Chiang Mai:
Center for ASEAN Studies, Chiang Mai University.
- Stead, Philip John. (1977). **Pioneers in Policing An Overview**. In **Pioneers in
policing**, pp. 1-11. Maidenhead, England: McGraw-Hill Book.
- Thongchai Winichakul. (2000). **The Others Within: Travel and Ethno-Spatial
Differentiation of Siamese Subjects 1885-1910**. In Turton, Andrew (ed.).
Civility and Savagery: Social Identity in Tai States, pp.38-62.
Surrey: Curzon Press.